

Avdeling for mediefag (AMF)

Høgskulen i Volda

Volda, 13. januar 2023

Uttalelse fra Avdeling for mediefags høringsgruppe om NOU 2022: 9: *En åpen og opplyst offentlig samtale*

Innledning

Tidlig i 2020 oppnevnte Solberg-regjeringens kulturminister Abid Raja en ny ytringsfrihetskommisjon. Det var da gått over 20 år siden den forrige – og første – ytringsfrihetskommisjonen leverte sin utredning høsten 1999. Under ledelse av professor Francis Sejersted leverte den et forslag til ny paragraf 100 i Grunnloven, i tråd med sitt mandat fra oppnevningen i 1996. Forslaget ble vedtatt av Stortinget i 2004 og det er denne paragraf 100 som nå står i Grunnloven.

Den nye Ytringsfrihetskommisjonen til Abid Raja leverte så sin NOU den 15. august 2022, etter to og et halvt års arbeid. Den fikk betegnelsen NOU 2022:9: *En åpen og opplyst offentlig samtale*. Hensikten med den var å oppdatere diskusjonene om ytringsfrihet i lys av alle de nye digitale mediene – sosiale medier, kommentarfelter, nettbasert hatprat og sjikane osv - som hadde vokst frem siden 1990-tallet og som den første Ytringsfrihetskommisjonen derfor ikke kunne behandle i sitt arbeid. I Volda viste Avdeling for mediefag straks stor interesse for tematikken. Ved medieutdanningens 50-årsjubileum i april 2022 gjorde den ytringsfrihet til hovedtemaet på sine arrangementer – og inviterte både jurist Anine Kierulf og Ytringsfrihetskommisjonens leder, Kjersti Løken Stavrum, som foredragsholdere. Avdelingen fulgte opp med mer straks kommisjonens NOU ble utgitt i august og arrangerte et eget fagseminar om ytringsfrihet den 26. oktober 2022. To innledere deltok der: HVO-professor Jan Inge Sørbø, som nettopp hadde vært medlem av den nye Ytringsfrihetskommisjonen, og AMF-professor Henrik G. Bastiansen, som bidro til den første NOU-en i 1999. Til sammen trakk de to opp noen linjer i ytringsfrihetens vilkår i Norge *mellom* de to kommisjonene.

Helt til slutt på dette seminaret tok dekan Kate Kartveit til orde for at AMF burde avgi en egen høringsuttalelse om forslagene i den nye NOU-en. Hun foreslo også at Henrik G. Bastiansen skulle lede arbeidet i den påtenkte høringsgruppen. Han takket ja til oppdraget og

tok kontakt med Endre Larsen og Isak Okkenhaug, som begge sa ja til å bli med. Fra journalistikk meldte Øyvind Heggstad seg som interessert og professor Paul Bjerke sa også ja. Berete Brenne meldte også sin interesse. AMFs høringsgruppe fikk dermed følgende sammensetning: Endre Larsen, Isak Okkenhaug, Øyvind Heggstad, Berete Brenne, Paul Bjerke og Henrik G. Bastiansen (leder).

Høringsgruppen har ikke fått seg tildelt noe skriftlig mandat, men har sett det som sin oppgave å avgi en faglig uttalelse om forslagene som den nye Ytringsfrihetskommisjonen reiser i sin NOU. Gruppen har tolket sin oppgave slik at den kan avgrense seg til et *utvalg* av de mange forslagene som kommisjonen reiser. De forslagene høringsgruppen tar opp er de som faglig sett virker mest *relevante* sett fra Avdeling fra mediefags side – en avdeling som utdanner studenter både i journalistikk- og kommunikasjonsfag, men også i medieproduksjon, animasjon og dokumentarfilm. For alle disse studieløpene gjelder at AMF også legger vekt på å formidle ytringsfrihetens grunnleggende betydning til studentene – slik at de skal kunne se sin fremtidige samfunnsoppgave i et større perspektiv. Høringsgruppen har hatt flere møter og ellers koordinert sitt arbeid via samtaler og mail.

I det følgende refereres de konkrete forslagene fra NOU-en i våre mellomtitler og så følger høringsgruppens vurdering. Gruppen er klar over at det vil være delte meninger om mange av kommisjonens forslag – og at andre vil ha andre synspunkter også på de vurderingene høringsgruppen selv legger frem. Vi vil derfor peke på verdien av at ulike syn kommer til uttrykk i samfunnsdebatten om så viktige spørsmål som hvordan vi skal forvalte ytringsfriheten i dagens og fremtidens mediesituasjon.

Noen innledende kommentarer

Høringsgruppen begynner med å peke på noen korte og enkle punkter der den uten videre vil si seg enig med – og støtte – Ytringsfrihetskommisjonens forslag. Det gjelder følgende punkter:

- Sikre robuste støtteordninger som tilrettelegger for et mangfold av medier og meningsmangfold
- Styrke ytringsfriheten i arbeidslivet i form av lovforslag, etiske retningslinjer og utdanning
- Gjennomgå, forenkle og tydeliggjøre lovteksten i offentleglova, ved å
  - Vurdere utvidelse av lovens virkeområde slik at flere omfattes av loven
  - Lovfeste tidskrav for behandling av innsynskrav
  - Utrede en ny uavhengig klageinstans for avslag på innsyn
- Lovfeste unntak fra taushetsplikten i forvaltningsloven i tråd med allmennhetens informasjonskrav i en ny bestemmelse i forvaltningsloven § 13b (11.8.5, 15.6.1.3).

- Styrke den lovfestede retten til innsyn i straffesaksdokumenter gjennom endringer i straffeprosessloven mv.

Høringsgruppen mener videre at den nye Ytringsfrihetskommisjonen alt i alt har gjort et omfattende og interessant arbeid, men vi oppfatter også at den på noen viktige punkter er nokså mangelfull.

Høringsgruppen viser for det første til medieprofessor Jan Fredrik Hovdens kritikk av NOU-ens "blindsoner", nemlig at 90 prosent av befolkningen ikke deltar i det offentlige ordskiftet overhodet, på grunn av offentlighetens karakter som arena for den øvre middelklassen. Når kommisjonen i første setning slår fast at "Ytringsfriheten har svært gode vilkår i Norge i dag," gjelder dette altså på et vis *ikke* det store flertallet av befolkningen, som aldri ytrer seg i det offentlige rom.

For det andre undervurderer (eller strengt tatt overser) utredningen at eierskapet til de de redaktørstyrte mediene i Norge i dag er svært monopolisert. Schibsted og dets underbruk Polaris kontrollerer f.eks. 45 prosent av det norske avisopplaget. Schibsted-eide VG er suverent største aktør på nettavismarkedet og selskapet eier også den viktigste annonseportalen. Gjennom kontroll over formålsparagrafer og redaktøransettelser sørger eierne for at disse avisene redigeres på et tydelig sentrum/høyre-politisk grunnlag. NOU-en fremmer såvidt vi kan se ingen forslag for å bremse denne eierkonsentrasjonen. I stedet formidles den feilaktige ideen om at redaktørene kontrollerer innholdet i de privateide mediene.

For det tredje er det etter høringsgruppens oppfatning en svakhet at utredningen i kapittel 5 synes å tolke vekk forskningsresultater den ikke liker, særlig når det gjelder *omfanget* av hets og trakasseringer, både muntlig og i sosiale medier. Det er ikke åpenbart hvordan dette skal løses, hvordan de positive sidene ved en vid ytringsfrihet skal vektes mot at særlig kvinner, innvandrere, samer og ikke-heterofile blir rammet av omfattende hets og provokasjoner. Problemet med kommisjonen er at den i for stor grad omgår dette problemet, ved å se bort fra godt dokumenterte erfaringer fra de utsatte gruppene. Dette er problemstillinger som høringsgruppen mener at det foreslåtte Ytringsfrihetsrådet bør kunne følge opp.

I det følgende kommer noen litt mer inngående vurderinger av andre forslag i NOU-en.

Forslag om å kartlegge om formålet med å inkludere ytringsfrihetens begrunnelser i § 100 er blitt oppnådd

Ytringsfrihetskommisjonen foreslår at det gjennomføres en kartlegging for å finne ut om det å inkludere ytringsfrihetens begrunnelser i Grunnlovens Paragraf 100 er blitt oppnådd. Høringsgruppen synes at dette er et interessant forslag og vil gjerne støtte det, men gruppen er likevel

nokså usikker på hvordan dette eventuelt skal utføres i praksis. Gruppen ser for seg et offentlig initiert utrednings- eller forskningsprosjekt om en slik kartlegging skal gjennomføres. Et slikt prosjekt burde nok ha juridisk kompetanse kombinert med retts sosiologi og/eller andre aktuelle fagområder, for eksempel mediasosiologi eller medievitenskap. Resultatet bør fagfelle vurderes og offentliggjøres.

Forslag om å vurdere om toleranse og mangfold bør skrives inn i grunnlovsbestemmelsen

Ytringsfrihetskommisjonen foreslår at man bør vurdere hvorvidt verdiene toleranse og mangfold bør skrives inn i Grunnlovens paragraf 100. Her vil høringsgruppen gjerne si at den støtter alt arbeid for å fremme grunnverdier som toleranse og mangfold i vårt samfunn, men den har samtidig vanskelig med å se hvordan det løser noe å skrive dem inn i akkurat denne paragrafen. Paragraf 100 fikk en svært viktig, langsiktig og prinsipiell oppdatering da Stortinget vedtok forslaget fra den første Ytringsfrihetskommisjonen i 2004. Av særlig stor betydning var det at ytringsfrihetens tre begrunnelser ble tatt inn i paragrafen: sannhetssøken, individets frie meningsdannelse og hensynet til demokratiet. Høringsgruppen vil advare mot at disse langsiktige og prinsipielle verdiene blir supplert med mer kortsiktig begrunnede endringer for å få inn populære moteord fra dagens samfunnsdebatt. Høringsgruppen anbefaler derfor at disse verdiene støttes på andre måter enn ved å skrive dem inn i Grunnlovens § 100.

Forslag til videre forskning

Ytringsfrihetskommisjonen foreslår mer forskning på ytringsfrihet. Høringsgruppen støtter dette forslaget, som går ut på å opprette et *fast program* for forskning på ytringsfrihetens status, som en videreføring av de studiene som Fritt Ord har finansiert i de senere år. Det som mangler er å spesifisere nærmere *hvordan* dette i så fall skal gjøres: hvem skal utføre dette arbeidet? Skal slike utredninger legges ut som oppdragsforskning som forskningsinstitusjonene så skal kjempe om? Eller bør oppgavene fordeles mellom ulike institutter og fagmiljøer i UH-sektoren? Et spørsmål er i så fall hvor skal den oppdragsgivende myndigheten skal ligge. Burde slike oppdrag komme fra departementer, fagetater eller kanskje fra Medietilsynet? Høringsgruppen mener at ulike modeller her bør utredes videre og deretter legges frem til offentlig debatt.

Forslag om forskning på plattformsselskapenes makt over ytringsfeltet

Ytringsfrihetskommisjonen tar til orde for mer forskning på plattformsselskapenes makt over vilkårene for offentliggjøringen av ytringer i Norge. Høringsgruppen støtter dette forslaget prinsipielt, men ser det samtidig som vanskelig å gjøre noe annet enn å oppfordre relevante

forskningsmiljøer til å lansere prosjekter om dette. Hvis myndighetene ønsker en større og mer målrettet forskningsinnsats om dette må det nesten bli et spørsmål om hvorvidt utdanningsmyndighetene vil avsette eller øremerke midler og pålegge Norges Forskningsråd å ta en mer aktiv rolle i å få satt dette på dagsordenen. Høringsgruppen mener at forslag i denne retning bør utredes videre og legges frem offentlig.

Forslaget om å oppheve forbudet mot politisk og religiøs TV-reklame

I sin NOU foreslår Ytringsfrihetskommisjonen at det nåværende forbudet mot politisk og religiøs TV-reklame bør oppheves. De argumenterer med at disse forbudene er historiske og stammer fra en tidligere tid, der man tillot TV-mediet stor påvirknings- og gjennomslagskraft og at de ikke lenger er i tråd med dagens mediesituasjon.

Denne høringsgruppen har et annet syn. Gruppen mener at kringkastingslovens forbud mot politisk og religiøs reklame i fjernsynet egentlig ikke handler om ytringsfrihet, men om *næringsfrihet*. Dette forbudet rammer jo først og fremst betalte ytringer som mektige aktører har råd til å fremme i TV ved hjelp av reklamebyråer og PR-selskaper. Det ligger derfor i sakens natur at å oppløse dette forbudet neppe vil utvide ytringsfriheten til svake grupper, som hittil ikke har fått sluppet ordentlig til, fordi det likevel ikke er dem som har midler til å finansiere TV-kampanjer som taler deres sak. Innføring av politisk og religiøs TV-reklame vil antakelig bare styrke de krefter som besitter midler og ressurser og som allerede kommer mye til orde i samfunnsdebatten – slik som de største politiske partiene, NHO, LO osv.

Høringsgruppen mener at dette forslaget er et uttrykk for en slags misforstått liberalisme, som ofte sees i debatter om ytringsfrihet; om at alle bestemmelser som kan oppfattes som innskrenkninger av ytringsfriheten må fjernes. Her vil høringsgruppen minne om realitetene; et samfunn helt uten visse rammer for ytringsfriheten har aldri eksistert. Alle land har angitt noen rammer for ytringsfriheten. Det avgjørende her er at hensynet til ytringsfriheten i mange tilfeller støter sammen med andre samfunnsmessige hensyn, som mange vil anse som like viktige. Spørsmålet er da hvordan ulike hensyn skal veies opp mot hverandre. I dette tilfellet kan høringsgruppen ikke dele premisset om at det omtalte reklameforbudet er et inngrep i selve ytringsfriheten. Gruppen ser det heller slik at dette forbudet er et inngrep i næringsfriheten – og det er noe helt annet. Vi har allerede flere andre reklameforbud i det norske lovverket; ikke minst forbudet mot reklame for alkohol og tobakk. Høringsgruppen mener at det eksisterende forbudet mot politisk og religiøs TV-reklame derfor bør sees som del av *denne* lovgivningen og ikke defineres som et spørsmål om ytringsfrihet. For dette handler i bunn og grunn om noe langt mer enn et reklameforbud. Det handler om hva slags offentlighet vi egentlig

vil ha her i landet. Og for å oppnå det har vi til nå akseptert visse innskrenkninger i næringsfriheten på dette feltet. Høringsgruppen mener at det bør vi fortsette med.

Forslag om et Ytringsfrihetsråd

Ett av Ytringsfrihetskommisjonens mest interessante ideer er deres forslag om å opprette det de omtaler som et «Ytringsfrihetsråd.» Tanken er at man ikke kan opprette nye ytringsfrihetskommisjoner ad hoc hvert 20. år, slik det har vært gjort fra 1990-tallet til nå. Man bør heller ha et organ som kan følge opp utviklingen på ytringsfrihetsfeltet som en mer permanent oppgave. Fordi medieutviklingen går så fort og endrer rammene for offentliggjøringen av ytringer hele tiden, virker dette som en god løsning. Denne høringsgruppen stiller seg derfor positiv til opprettelsen av et slikt råd, selv om kommisjonen skriver lite konkret om hvordan rådet skal organiseres. Riktignok pekes det på det statlige Teknologirådet som en mulig organisasjonsmodell, men spørsmålet står likevel i realiteten nokså åpent.

I mediebransjen kjenner vi flere tidligere eksempler på slike offentlige «råd»: i 1930-årene fikk NRK et såkalt Riksprogramråd. I 1948 skiftet det navn til Kringkastingsrådet. Det har kun en rådgivende oppgave overfor NRK og ansees som et organ som skal kanalisere synspunkter fra ulike sektorer og partier tilbake til NRK-systemet, som et mulig korrektiv til driften. Fra 1990-årene kjenner vi Allmennkringkastingsrådet, som myndighetene opprettet for at noen skulle følge opp i hvilken grad mediene med allmennkringkaster-opdrag (NRK, TV 2, P4) overholdt sine forpliktelser i forhold til de gjeldende bestemmelsene som gjaldt for dem. Disse arbeidsoppgavene ble senere overtatt av Medietilsynet, som utarbeider sine egne årlige rapporter om dette.

Det er altså et nokså åpent spørsmål hvordan et slikt eventuelt råd skal organiseres. Det kan gjøres etter modell av Teknologirådet eller rådene på kringkastingfeltet – men utredningsarbeidet kunne også settes bort til de forskermiljøene som arbeider med medieutviklingen, slik som de medievitenskapelige instituttene ved våre universiteter og høyskoler eller mer frittstående aktører som Institutt for samfunnsforskning. Et slikt råd burde ha kompetanse innenfor utredning og/eller forskning og være et arbeidssted med *permanent* ansatte forskere og utredere – slik at de sikres integritet og uavhengighet til å komme med negative resultater og oppsiktsvekkende funn – slik som f.eks. Riksrevisjonen. Høringsgruppen mener at representanter for pressens organisasjoner også burde tildeles plass i et slikt råd, på en eller annen måte.

Når høringsgruppen støtter dette forslaget er det fordi gruppen er enig i at man ikke kan opprette nye ytringsfrihetskommisjoner hvert 20. år. Vi trenger en mer permanent løsning.

Forslag om å styrke yringsfrihetens plass i utdanningen

Kommisjonen foreslår også å styrke yringsfriheten gjennom skole og utdanning. Dette er et stort spørsmål med flere sider.

Det kan umiddelbart virke riktig å tenke at yringsfriheten må styrkes ved å putte den inn i skoleverket, men det er faktisk ikke helt uproblematisk når man tenker nærmere etter. Det er nemlig et generelt problem at alle nye samfunnsproblemer i Norge ofte tenkes løst ved å overlate dem til lærerne i grunnskolen og videregående skoler. Denne måten å tenke på kan lett føre til at skolen, læreplanene og lærerne blir overbelastet. De står i fare for det allerede. I realiteten er jo situasjonen langt mer komplisert, for kommisjonens egen utredning viser jo selv at en av de største utfordringene med hensyn til yringsfriheten i dag, er teknologiselskapenes enorme makt - og politikkers avmakt i møte med den. Ett mulig tiltak mot gigantenes makt kunne rett og slett være å forby mobilbruk og tech-selskapenes plattformer i skolen. Dette problemet blir omtalt i NOU-en, men høringsgruppen finner ingen konkrete forslag til hva man eventuelt kan gjøre med det.

Høringsgruppen finner også grunn til å peke på noe av alt det som *allerede* gjøres i skolen på dette feltet. Kommisjonen peker selv på et tiltak som Dialogpilotene. Denne høringsgruppen vil i tillegg peke på det store arbeidet som Fritt Ords ungdomskonkurranse om yringsfrihet har betydd gjennom mange år. Dette er et stort arrangement som engasjerer mange lærere og elever hvert eneste år. Gjennom den har tusenvis av norske skoleelever nå blitt kjent med yringsfriheten, fått delta med drøftinger og refleksjoner og med kreativ bruk av yringsfriheten i egne arbeider. Høytidelige prisutdelinger hos Fritt Ord har vært høydepunkter i skoleåret for mange elever – og lærerne har hatt grunn til å være stolte. Så når eventuelle *nye* tiltak i skolen skal drøftes, bør man ikke ta som utgangspunkt at skolen til nå ikke har gjort noe som helst. Det gir et helt feilaktig utgangspunkt. Skolen gjør allerede mye. Spørsmålet er heller hvordan eventuelle nye tiltak kan innpasses eller samordnes med det som allerede gjøres.

Når det gjelder forslaget om å styrke yringsfriheten i høyere utdanning, mener høringsgruppen at det er fornuftig. Jurister spiller her allerede en stor rolle i å tolke gjeldende lovverk og bestemmelser, men feltet trenger en mye bredere tilnærming enn den rent fagjuridiske. En slik styrking vil kanskje særlig være aktuell for fag som journalistikk, kommunikasjonsstudier og medievitenskap i den norske UH-sektoren. Universiteter og høyskoler kan utvilsomt gå lenger enn man har gjort til nå med å integrere yringsfrihetsproblematikk i etablerte undervisningsemner, forelesningsrekker og på pensumlister. Nye undervisningsemner, som også kunne sette yringsfriheten i *sentrum*, kunne utvilsomt også utvikles ved disse fagene. Men andre fag har også noe å bidra med her: både historiefag, humanistiske fag og samfunnsfag som

sosiologi og statsvitenskap kunne behandlet ytringsfrihetsfeltet mer inngående enn de gjør i dag. Mange undervisere burde oppdatere seg og nye relevante tekster bør settes på pensum. Høringsgruppen vil her minne om at det er et *sunnhetstegn* at ytringsfrihetens vilkår diskuteres i et samfunn. Gruppen ser det også slik at enhver ny generasjon må oppdage – eller mer presist; gjenoppdage – ytringsfrihetens verdi i sin egen levetid. Det går ikke an å tro at nå er alt er bra på dette feltet, så nå kan vi bare slappe av: «Norge er jo et demokrati og ytringsfriheten er god, så da er alt greit.» Slik kan vi ikke tenke, for det kommer hele tiden nye medier og de forandrer ikke bare rammebetingelsene for hvordan ytringer offentliggjøres, men de forandrer også hvordan de utformes og hvordan de virker. Derfor bør undervisning, utredning og forskning om dette foregå kontinuerlig. Slik kan vi styrke det norske demokratiet på dette feltet. I en slik oppdatering bør det inngå som delmål å styrke elevers og studenters evne til kritisk tenkning med bl.a. digital kildekritikk overfor f.eks. sosiale medier og slik øke deres motstandskraft mot blant annet desinformasjon. Med andre ord: det trengs både FoU-arbeid – og fortsatt folkeopplysning - for å sette folk i stand til å møte disse utviklingstrekkene i vår tid.

Høringsgruppen vil i tillegg minne om at med ytringsfrihet følger også et *ytringsansvar*. Det er ingen innskrenkning av ytringsfriheten at deltakerne i samfunnsdebatten tenker over hvordan de uttrykker seg, for de har faktisk et medansvar for samfunnsdebattens karakter. Høringsgruppen vil derfor peke på at saklighetskriteriene som professor Arne Næss i sin tid formulerte i sin bok *En del elementære logiske emner*, har fått ny gyldighet. De bør nå hentes frem igjen. Vi bør på nytt peke på verdien av det å gå på sak fremfor person, ikke fremstille motpartens standpunkter gjennom stråmenn osv. Hvis utdanningsinstitusjonene kunne gjenoppta undervisningen i disse punktene, ville de bidratt helt konkret til å styrke folks bevissthet om hvor viktig sakligheten er i offentlig debatt. Tidligere var disse punktene til Arne Næss pensum på det studieforberevende Ex. Phil. og de fikk dermed stor utbredelse. Slik kom de til å prege generasjon etter generasjon med studentkull i Norge. Med de tendensene til hatprat, sjikane, rasisme og mer av samme slag som vi ser i dag, mener høringsgruppen at saklighetslæren til Arne Næss bør gjeninnsettes på disse pensumlistene, slik at alle nye studenter ved høyere utdanning blir trent i hvordan de kan uttrykke sine meninger, samtidig som de settes i stand til å vurdere kritisk de ytringene de senere vil møte. På samme måte vil høringsgruppen oppfordre til at også Shabana Rehmans debattråd blir gjort mer kjent (se NOU 2022:9, side 23).

Forslag til tiltak i kunst- og kulturfeltet

I NOU-ens "kapittel 14: Ytringsfrihet i kunsten" skrives det fruktbart om kunstens vitale og formative rolle i et ytringsfrihetsperspektiv. Kunsten løftes frem som et område der ytringer

ikke trenger å være diskursive, ikke trenger å «være argumentativ og saklig», men der ulike utforskninger «åpner for nye tanker og perspektiver.» Kommisjonen viser bevissthet om det mangfoldige ved kunstens uttrykksformer, men det er påtakelig at flere 'nyere' uttrykksformer som dataspill, film og tegneserier ikke vies særlig oppmerksomhet. Dette er bemerkelsesverdig da de *materielle vilkårene* for ytringsfrihet innen særlig dataspill og film (ofte kostbare produksjoner hvis støtte baserer seg på kommersielle markedshensyn) er svært problematiske. I artikkelen «The Cultural Value of Games: Computer Games and Cultural Policy in Europe» (2008) skriver spillforsker Rune Klevjer overbevisende om verdien av dataspill i et demokratisk perspektiv. Her retter Klevjer samtidig et kritisk blikk på støtteordninger som privilegerer visse type spill (og som dermed i praksis begrenser ytringsfriheten), for eksempel dataspill orientert rundt *fortellinger* og dataspill opptatt av å *fremme nasjonal kulturarv*. Vi ser en lignende tendens i spillefilmproduksjon, der *nasjonale fortellinger* prioriteres.

Selv om de *formelle* vilkårene for ytringsfrihet innen uttrykksformer som film og dataspill er gode, er det verdt å problematisere de materielle vilkårene som påvirker støtteorganer, og som dermed legger bånd på ytringsfriheten. Videre kunne kommisjonen med fordel ha løftet frem viktigheten av film-, tegneserie- og dataspillkritikk. Dette kunne bidratt til en økt bevissthet om mangfoldigheten ved kunstneriske ytringsformer og de materielle begrensningene ved deres ytringsfrihet.

Forslag om innføring av sanksjonsregime for brudd på offentleglova

I NOU-ens kapittel 11.8.2.5 tar Ytringsfrihetskommisjonen for seg reaksjoner på brudd på offentleglova. Der heter det at «Kommisjonen ønsker ikke å foreslå økonomiske sanksjoner, men vil peke på alternativer som etter kommisjonens oppfatning vil gi bedre effekt. Et mulig tiltak kan være å offentliggjøre årlige lister over virksomheter som bryter offentleglova og andre lover som skal sikre innsyn og åpenhet, som arkivloven. En slik liste kan være parallell til de såkalte ROBEK-listene, som offentliggjør kommuner med betinget godkjenning og kontroll.»

Høringsgruppen er skeptisk til denne konklusjonen fra kommisjonen, og mener at den ikke er sterkt nok faglig begrunnet, men i stor grad bygger på antakelser og synsing. Høringsgruppen mener at en heller bør innføre klarere sanksjonsmuligheter mot offentlig *forvaltning* ved svært alvorlige eller gjentatte brudd på offentleglova. Dersom innsyn er innvilget av klageinstans, men organet fremdeles ikke oppfyller innsynskravet, bør en også kunne vurdere dagbøter eller virksomhetsstraff. Dersom forvaltningen med overlegg og med den hensikt å unndra dokumenter for offentlighet ved å ikke journalføre dokumenter i henhold til journalforskriften, burde en kunne straffe aktøren med bøter.

Med hilsen

Høringsgruppen ved Avdeling for mediefag:

Berete Brenne (sign.)

Paul Bjerke (sign.)

Endre Eidså Larsen (sign.)

Isak Okkenhaug (sign.)

Øyvind Heggstad (sign.)

Henrik G. Bastiansen (sign.) (leder)